

EGYENRUHAK
mért után, felszerelési
cikkek, kéz férfi-
és fiúruhák

BARTALIS ISTVÁN
ruházletében
KOLOZSVÁR, Egyetem utca 7.
TELEFON: 28-47

Mi csendőrségi nyomtatványokat, könyv, papír, töltőtollat

SIMON ISTVÁN
CÉGNEL VÁSÁROLUNK.
NAGYVÁRAD, Brémer-tér 3. Telefon: 26 43,
A m. kir. csendőrség szállítója.

EGYENRUHA
Polgári szabóság, felszerelési cikkek

Gergely Béla
NAGYVÁRAD, M. Zey Mihály-utca 1.
A m. kir. csendőrség Bihar és Szatmár megyei osztályának szerződött szabója.
Megbízható, pontos kiszolgálás.

EGYENRUHÁZAT
FELSZERELÉSI CIKKEK
URI SZABÓSÁG

ZALKA LAJOS
SZÉKESFEHÉRVÁR, Nádor-u. 35.
A magy. kir. csendőrség szerződéses
szállítója. • A m. kir. csendőrség tag-
jainak kedvező fizetési feltételek.

PALLADIS
R. T.

Csendőrségi felszerelési cikkek
írószer és papír raktár.
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 130. I. EM.
Távbeszélő: 120-013.

Egyenruházat HOKSÁRI
KELETI P.-U.-NÁL BAROSS-TÉR 4
NYUGATI P.-U.-NÁL TERÉZ-KÖRÜT 60

PAPIR, ÍRÓSZER

Csendőrségi nyomtatvány,
EGYENRUHÁZATI FELSZERELÉS
szükségleteinket szereznek be

CSERFI ISTVÁN-tól
BUDAPEST, VI., JÓKAI-UTCA 22. A nyugati p.-u.-tól 2 per.
Megbízható átkeresztény cég! • Pontos postal kiszolgálás.

Egyenruházati cikkek

SZABÓ LÁSZLÓ-nál
BUDAPEST, IX., MESTER-U. 38. Pontos postal kiszolgálás.

Kedvezményes fizetésre

Jó Bertalanné
Bútor bútorszállonjából vásároljunk
bizalommal.
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT SZ. I. S. Telefon: 223-121.
Vidékre árajánlatot küldünk.

Mi a magyar gyártmányú

THEBRIS MÁSOLO ÍRONT
HASZNÁLJUK
GYÁRTJA
SCHULER JÓZSEF RT., BUDAPEST

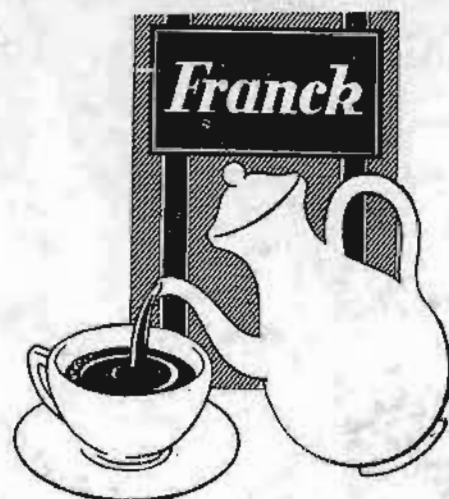
Forraláshoz,
melegítéshez,
főzéshez szabadban, háztartásban célszerű, takarékos,
veszélytelen a

CEROLUX
SZILÁRD ÉGŐTABLETTA
Denat. spirítusz helyett. Kapható drogériákban, fűszer- és
fastéküzletekben.

VÁSÁROLJUNK
OSZTÁLYSORSJEGYET
TÖRÖK BANKHÁZNÁL
BUDAPEST, IV., SZERVITA-TÉR 3. SZÁM.

MAGYAR PAPIR ES ÍRÓSZERSZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT

SCHULER ISTVÁN ÉS FIAI
BUDAPEST, V., SZALAY-UTCA 3. SZÁM.
TELEFON: 12-43-08 ÉS 12-06-70.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkesztő: BENEDEK MIHÁLY alezredes	Segéd szerkesztő: Dr. BANYAI LÁSZLÓ százados
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II., Fő-utca 71. Telefon: 153-079	Előfizetési ára: Egész évre 24 pengő, félévre 12 pengő. Postatakarékpénztári csekk száma: 25.342.
	Megjelenik minden hónap 1-6 n és 15-én.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában.
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A határokon és itthon.

A háború véres hullámai elérték hazánkat és beleütköztek a megalkuvást nem ismerő hazaszeretet és a halálraszánt vitézség sziklafalába. Megélevenednek az évszázados hősi legendák, versenyre kelnek a férfiak, magyarok, székelyek, a haza minden hűséges fia és védik az ősi hazát, a fatornyos falvakat, asszonyt, gyermeket, vagyont, a magyar multat, jelent és jövőt. Nem kell bátorítás, ott csörög az ereken az apák harckészsége, mely minden bajon diadalmaskodott még. Ez a készség nem ismert soha latolgatást, még kevésbé kishitűséget akkor, amikor szükség volt rá. Erre pedig igen gyakran került sor. Alig volt olyan emberöltő a magyarság életében, melyben súlyos véráldozatot ne kellett volna meghoznia hazájáért, pusztá életéért. Hol lenne már a nemzet s mi lenne hazájával, ha csak egyszer is félreállt volna?! És mi lenne a Nyugattal, ha nem ez az elszánt helytállás biztosítja évszázadokon át nyugodt fejlődését?! Ezerszer felvetett kérdések ezek s a felelet is mindig ugyanaz: régen elsöpört volna bennünket a történelem vihara, Nyugat kultúrája pedig sok lépcsőfokkal állana a mai alatt.

Csak katonanemzet ereszthetett tartós gyökeret Európának ezen a veszélyes pontján, melyen népek hosszú sora semmisült már meg, mert nem tudtak megfelelni az itt-élés hatalmas követelményeinek, a szakadatlan kiállásnak, harcnak és súlyos áldozathozatalnak. A történelmi szükségesség állította ide a magyart, mint a népek legmegfelelőbbjét, hogy válaszfalat alkosson kiegyenlíthetetlen erkölcsi normák és törekvések között és egyensúlyt tartson az ütköző érdekek göcpontjában. Ez a hivatásunk, elmondtuk már sokszor és ismétljük most újból, amikor a történelem kereke megint elébe állított.

Kelet irtatlan tömegei ismét megindultak Nyugatnak, amerre rajtuk át vezet az út s bennünket

ismét ott találunk a gáton. Megszólaltak a határszéli csendőrsők puskái is, megfeszített izmokkal álltak szembe a határmentén vigyázó kis csendőrerők a támadók első hullámainak, hogy kivegyék ott is részüket a közös magyar áldozatvállalásból. Az első hősi halottak is az ő soraikból kerültek ki, élükön tisztjeikkel, Fekete Pál alezredes és Szelevényi Tibor századossal. Ott estek el a Dél-Keleti Kárpátok hágóinak védelmében s mi büszkén tekintünk rájuk. a mindhalálgi küzdő hős bajtársakra!

Bennünket, csendőroket egyaránt köt ez a megingathatatlan helytállás a határokon és itthon. Hivatásunk a lélek és test állandó készenlétét követeli meg, soha el nem ernyedhetünk. Nagyrészt a mi szolgálatunk, éberségünk és hivatásszeretetünk adja meg az országnak a rendet és nyugalmat, azt a leg-erősebb alapot, mely diadalmas helytállásra képesíti a nemzetet. Kormányzó Urunk Szent István napi szövegében mondta, hogy: „A nagy világégés sorsdöntő idejében, amidőn a nemzet létéről van szó, idehaza is a belső fronton első és főfeladat a rend fenntartása. Ezt minden körülmények között és mindenkiel szemben biztosítani fogjuk.” Legfelsőbb Hadurunk parancsa ez a számunkra!

Ősi történelmünk a bizonyosság rá, hogy az ország teherbírása és emelkedése mindig szoros kapcsolatban állott a belső rend szilárdságával, nagy királyaink mindig ebből merítették az erőt a magyarság hatalmának s az ország külső biztonságának meg-alapozásához. Ezért látjuk kivétel nélkül valamennyi nagy uralkodónál a belső szilárdság megteremtésére irányuló erős akaratot s ahogyan ez sikerült nekik. úgy sikerült csak többi feladatuk is.

Az ország ma hatalmas próbatétel előtt áll s ezt a próbát ismét ki kell állania, mert ettől függ a léte. Ezért a belső rend fenntartása ma a legfontosabb kérdések élére került. Ennek teljesítését tőlünk várja az ország. És van még egy kötelességünk: keménységünkkel és kitartásunkkal égő fákllyaként kell mutatnunk az utat, bizalmat és hitet sugározva, azt a mindenekfelett való tudatot, hogy nincs veszve semmi addig, míg elszántan, lelkesen szembenézünk a veszéllyel, mert nincs olyan megpróbáltatás és nincs olyan balsors, melyből talpraállás ne lenne. ha helyén a szívünk!

Hadláp csendőr zászlóaljjal Oroszországban.

Írta: TAVASSY LAJOS ezredes.

(Befejező közlemény.)

A zlj-nak tehergépkocsija nem volt, országos járóműve is kevés. Így nagy nehézségbe ütközött a távoli, 100 km-nél is messzebb fekvő községek leportyázása. Erősebb járóöröket kellett kiküldeni, de ezek a hosszú menet okozta fáradalmak miatt nagy eredményt nem értek el. Ezért őrsöket küldöttem ki, viszont ezeknek az élelmezése s tolmáccsal való ellátása ütközött nehézségekbe. A csendőrök közül csak egy tudta magát megértetni, a honvédek közül kettő.

Hamarosan észleltük, hogy az orosz alapjában véve jámbor természetű s a felsőbbség parancsait alázatosan teljesíti, de csak abban az esetben, ha kemény kezet érez maga fölött. Ez már a cári időkben is így volt s a kommunizmus alatt folytatódott. Igen kényelmes nép s csak erős nőgatásra dolgozik. A földműves a kommun mostoha gyermeke, akinek csak a munka jut osztályrészül. Dolgozik, mint az igavonó, rabszolga sorsban. Életszínvonala a legminimálisabb fokon áll. Mezőgazdaságuk teljesen gépesítve volt. Nagy eredményeket értek el a jól megmunkált buja televény földeken. Gépeik főleg legújabb gyártmányú amerikai gépek voltak s nagy ellentét volt mellettük a szalmafedeles, fából készült, rozoga, piszkos lakóházikók. A bolsevizmus a

néppel a háború alatt is rendkívül kíméletlenül bánt. Ezrével hajtotta őket munkára s csak így érhető, hogy el tudták készíteni a rengeteg harcokcsiarokot és fedezéket. Minden dombvonaton mesterien álcázott állások tömege volt.

A bolsevista kegyetlenségre jellemző a következő eset: egyik röglönítelő bíróságunk előtt állott egy politruk (politikai megbízott) vádolva azzal, hogy a munkásokat a munka megtagadására hívta fel. Az öt tagú bíróság két napig tárgyalta az ügyet s végül orosz tanuk terhelő vallomása alapján ítélte el. A politruk, egy jó eszű, szónoki tehetséggel megáldott gazdasági munkás, megköszönte a bíróság munkáját azzal az őszinte beismeréssel, hogy náluk ennyi idő alatt ezer embert végeztek volna ki.

A fanatizált partizánszervezők a legnagyobb terrort fejtették ki a lakossággal szemben s ennek hatása alatt azok nem mertek beszélni. Egy alkalommal egy házaspár lakásán teljesen új rendszerű elektromos aknakutató gépeket találtak. A két ember arra kérte a csendőröket, hogy csak löjék agyon őket, mert semmit sem mondhatnak. Nem is lehetett tőlük semmit megtudni.

Sok esetben fogtunk el partizánokat vagy fegyvert rejtőket, de a legritkább esetben árultak el valamit. Ha tiltott cselekményt követett el valamelyikük, előre készült védelmére. Ha pl. két fényjelet adtak le s a közöttük levő saját csapatot orosz repülők bombázták, úgy a fényt leadó orosz jámborult azt mondta, hogy a tehene beteg volt, azért

A székely havasok meséje.

Írta: AGYAGFALVI HEGYI ISTVÁN.

Regényes történet.

(2)

A csendőrszörön.

A deresfejű főtörzsörmeister az ablakhoz lépett s elgondolkozva nézett ki az országútra. A kora reggeli napfényben csillogó porfelleget verve éppen arra vonult a legelőre induló csorda. A térdigérő, nagy, rongyos szokmányban mögöttük ballagó pásztorgyerekek néha belefújt az ökörszarv-tülokbe, mire itt is, ott is egy tén, vagy üsző fordult ki a nyitott kapun s csatlakozott a négylábú társasághoz.

Kisvártatva megfordult az őrsparancsnok s átható, de nem barátságosan tekintetet vetett az előtte álló legényre.

— Hát jól van Gábor, nem te voltál... — mondotta. — Majd a vizsgálóbíró úr előtt még megmondhatod magadat. Nem érdemled meg ugyan, de üsse kő... elbúcsúzhatsz Máriskótól. De arról a dolgról egy szót se!

A legény felkapta a fejét s kiegyenesedett:

— Köszönöm főtörzsörmeister úr a jóságát. De nincs amit megmondoljak.

Előjárója intésére az ajtónál álló csendőr kiszólt:

— Préda Mária!

Máriskó belépett. Fehér, halvány arcán, szeme alatt ott sötétlett egy álmatlanul eltöltött éjszaka ecsetvonása. Kezében ruhafélet szorongatott.

— Jó reggelt főtörzsörmeister úr... neked is Gábor! — mondotta halk, fátyolozott hangon. —

Elhoztam az átalvetődet, tettem belé egy harapás szalonnát, kenyeret... odaadhatom?

Az őrsparancsnok a tarisznya után nyúlt:

— Addsz csak ide, hogy nézzek belé... no jól van, odaadhatod, nincs benne egyéb!

Gábor átvette az átalvetőt s meghatódva mondotta:

— Köszönöm Máriskó... különösen azt, hogy nem tartasz az apád gyilkosának! — Másként hogy gondoltál volna reám jószívvel, nagy bajomban...

A parancsnok összehúzta a szemöldökét:

— Megmondtam, hogy erről nem szabad beszélni!

A lány könnybenúsó kék szemét csöden ráemelte:

— Csak egyetlen szót tessék engedni!... Hiszek benned Gábor! Az ártatlanságodban! Az igazságban... Megvárlak, akármikor szabadulsz!

A törzsörmeister kemény arca meglágyult egy pillanatra:

— Na jól van, de ebből elég legyen! Búcsúzzatok, aztán már mehetsz is Máriskó!

Ebben a percben kívülről heves vitatkozás lármája hallatszott be. Egy kétségbeesett női hang csattogott:

— Engedjenek bé, ha mondom!

Az őrsparancsnok az ajtóhoz ment s erélyesen kiszólt:

— Miféle cigányvásár van itt?

— Főtörzsörmeister úr, alázatosan jelentem, ez az asszony mindenképpen erőszakoskodik, hogy muszáj bemenni! Hiába mondom, hogy ott benn kihallgatás folyik, azt mondja, hogy éppen azért akar! — recsegett be egy férfihang.

gyújtott lámpát. A tehén valóban beteg volt, de viszont az is igaz, hogy ilyenkor a két fény között táborozó magyar csapatot mindig repülőtámadás érte.

Az orosz erkölcsi viszonyokról nem sok jót hallottunk. Ez általában úgy is van, főként a városokban, de falun kevésbé. Mi ott voltunk és főleg a földműves osztályt ismertük meg. Ezek gyermekszerető emberek. Majd minden háznál találtunk 3 vagy ennél is több piszkos, szurtos gyermeket, akiket a férfiak is neveltek. A nők között is sok az erkölcsös, ami azt mutatja, hogy ez az ember alaptermészete s még a kommunizmus sem tudta néhány évtized alatt kioltani.

A timi nagy támadás előtt a hdt. psággal együtt mi is felzárkóztunk a csapatokhoz. Négy héten keresztül földkunyhókban laktunk az ellenséges tüzéségi tűz körletében. Először egyszerű kivitelenben készítettük a kunyhókat, de jött egy 3 napos eső, s a mi biztosnak tudott fedezékeink egymás után omlottak össze. Végül is megtanultuk az időjárás viszontagságaival dacolva, kályhával ellátható fedezékek készítését. Földkunyhóinkat, amelyek egy eldugott kis völgyben voltak, közvetlenül eltávolításunk után orosz repülők szétbombázták. Ha egy nappal előbb jönnek, nem sokan maradtunk volna életben.

A nagy támadás után gyorsan előretörő csapatainkat mi is követtük. Három napig meneteltünk. 40—42 km utat tettünk meg naponta. Utána Sta-

— Bé es mönyök, nem csak akarok! Még ha rám es rogy az ég! — sivitott az ellentmondást nem tűrő válasz.

Az őrsparancsnok hátralépett s hagyta, hogy benyomuljon a testes asszony. Aztán szemrehányóan, de éppenséggel nem haragosan megcsóválta a fejét:

— Enyje, enyje, mi ütött magába Lidi néni, hogy úgy fújja itt a tüzet, mint egy sárkány? Nézz meg az ember! Hát nem tudja, hogy ez hivatalos hely, ahová nem lehet csak úgy betörni! Mit akar tulajdonképpen?

Lidi nén kötényével megtörülte pirosan izzó arcát, úgy lihegte:

— Hát mit akarnék? Hazavinni ezt a leányt! Csak nem hagyhatom ehejt a világ csúfjára!

Azután Máriskóhoz fordulva pergette tovább a szavakat:

— Megbolondultál-é te? Elig akarám elhinni, hogy útravalót hozál ennek a gyilkos fajzatnak!... az apád hóhérjának! Hogy vesse fel a lang! A falu szájára attad magadot... a népök még azt hiszik, egy követ fúttatok! A végén a csöndőr urak tégöd és békésérnek a tömlecbe! — Azzal nagyot nyögött, mint akiből kifogyott a szusz.

A főtörzsörmeister derűsen nézett rá:

— Hála Istennek, csakhogy befejeztél! Csak ennyi volt a litánia? No hát akkor hallgasson ide: hogy kit fogunk itt, azt az egyet bizza ránk, nénem-asszony. Tudjuk mi a magunk dolgát! Kotródjanak maguk is, végezzék a magukét!... No nem hallotta? Elmehetnek!

Lidi nén örvendezve ragadta meg a Máriskó kezét:

rioskol városkától északra egy kis községben települtünk és a környező erdőket, községeket fésültük át a lemaradt s az itt-ott ellenálló orosz katonáktól. Innen Keletre, a 90 km-re levő szállásunkig 2 nap alatt tettük meg az utat. Szép menetteljesítmények voltak ezek. Bajtársaim jogosan kérdezhettek, hogy mit csináltunk a sok málhával. Kitanultuk Oroszországot! Egyszer láttam egy menetelő német csapatot s ez a látvány megfejtette a német csapatok bámulatos menetteljesítményének titkát. Átlag 10 német katonának volt egy orosz panje fogata, az vitte a szerelvényüket s a katonák is felváltva azon utaztak. Nem volt szép látvány, de hasznos volt! Mi is így meneteltünk ezután. Annyi panje lovat zsákmányoltunk, hogy a végén száznál is többet tudtunk leadni. De csináltunk mi mást is! A semmi-ből olyan hordozható tábori kovácsműhelyt teremtetünk, hogy az autójavításokat is „házilag” végezhettük. Téli szállásainkat is magunk építettük. Az épület minden vasanyagát s az istállók kb. 500 ácskapcsát is magunk állítottuk elő. A hadláp berendezkedése külön fogalom lett, csodájára jártak. Építkezését a hdt. pk és a vezérkari főnök úr is megszemlélte és a csapatok elé követendő példaként állította.

A hosszú menetelés után a hadtestparancsnokság székhelyére érkezünk. Itt már nagy volt a partizántevékenység. Csapatainkkal együtt megkezdjük a területek átfésülését. Ez kb. 6 hétig tartott. Szám-

— Csakugyan? No akkor jere bolond kús bogaram... kevertet kell csinálni a récéknek, étlenszonnyan hagyám őket odahaza! Köszönnyük szépen a szüvességüköt, meg es háláljuk! Ejsze egy pár rántani való...

Az őrsparancsnok elsötétedett arccal vágott közbe:

— Tudja maga mit locsog össze-vissza, jó asszony?

Nehogy ide próbáljon küldeni egy pár csirkét, mert nagy baj lesz belőle! Semmiféle hálára nincs szükségünk! Megértette?

Lidi nén megszeppent:

— Én meg... de azért elmehetünk?

— Minél sebesebben, amíg meg nem haragszom! Ha tanudézést kapnak, maguknak is be kell menni a törvénytársakra!

— Hát nem megmondtam? — csapta össze a kezét sápirozva Lidi nén.

— A végén még münköt es ott fognak! no jere, amég nem késő!

Máriskó visszanezett az ajtóból:

— Hát akkor... Isten veled Gábor! Hozzon vissza minél előbb!

A legény szilárd, magabizó hangon szólt utána:

— Ne félj Máriskó! Visszahoz! Bizonyosan visszahoz! Áldjon meg a jó Isten!

Mikor az ajtó becsukódott mögöttük, a főtörzsörmeister odaszólt az ajtónál álló csendőrnek:

— Készüljenek maguk is! A kézibilincset!

A csendőr kiegyenesedett:

— Itt van már nálam! Rátegyem?

Az őrsparancsnok kurtán válaszolt:

talán leszállás, sűrű erdőben éjjeli-nappali rajtaütés, nádasokban, derékig érő vízben való portyázás tette változatossá a feladat megoldását. Az eredmény nem maradt el, a hdt. vonat körletében egyetlen egy szövetséges katonának bántódása nem történt.

Voltak különleges feladataink is. Pl. hatalmas hadifogolytáborok létesítése s a foglyoknak — kb. 10.000 embernek — helyszíni beszerzés útján való élelmezése; a foglyoknak 100 km.-re hátraszállítása nagy rozs és napraforgó táblák között. Mégsem tudott megszökni egy sem!

A terület biztosítása után esedékessé vált a szükségszerű katonai közigazgatás bevezetése. Az erre vonatkozó írásbeli rendelkezést, amely csak a mi hadtestünkre vonatkozott, teljes egészében közlöm.

„Írnyelvek a községi parancsnokságok szolgálatának ellátására.

I. Általában: a hadműveletek további sikeres folytatása szükségessé teszi, hogy a már megszállt területeken a rend mielőbb helyreálljon és a polgári lakosság — élet és vagyonbiztonsága mellett — éllent nem mondó erélyes, de megértő irányítással beállítassék a hasznos termelő munka szolgálatába, hogy ezáltal a csapatok ellátása és nyugalma minden tekintetben biztosítható legyen. Mindez maga után vonja a hdt. és a hadosztályok vonatkozásában a tervszerű közigazgatás bevezetéséig a szükségszerű katonai közigazgatás bevezetését. Az ezzel

— Nem is kell kérdeznünk!... csak egy kicsit ki-méleltesebben!

Gábor odanyujtotta a két kezét a csendőrnek s amíg az felcsatolta az acélkarperecet, fojtott, rekedtes hangon megszólalt:

— Ettől az egytől félttem, nem az akasztófától! Így menni végig a falun... megláncolva, mint egy döfös bika!... Főtörzsörmeister úr! Ha Isten ismer, ne kísértessen a mi házunk felé... megszakad a szegény öreg, beteg édesapám szíve, ha így lát! — Utolsó szavai zokogásba csuklottak.

A főtörzsörmeister megsodorta a bajuszát, hogy megilletődését leplezze. Mikor megszólalt, a vigasztalás jósága csordult ki a szavaiból:

— Ami előírás, előírás, azon segíteni nem lehet... De azért ne keseredj úgy el... a kertek alatt mentek, nem az országúton...

Gábor megkönnyebbülten sóhajtott fel:

— Hát akkor jól van! Az Isten is megáldja főtörzsörmeister úr!

Az őrsparancsnok megint az ablakhoz lépett s elgondolkozva kinézett a vidám zsvajj közt, hancúrozva, kergetőzve iskolába menő gyermekekre. Aztán még mindig háttal állva a legénynek, csak úgy a vállán keresztül dobálta visszafelé a tűnődő, tépelődő szavakat:

— Valahogy nem tetszett nekem az a bíró soha... a sunyi képe, veres bajusza. Nem tudott egyenesen az emberre nézni... a szeme mindig a plafonon, vagy a padlón járt, amikor beszélt. Mintha attól félt volna, hogy valamit kiolvasnak belőle, ami bajt hozhat rá... De ezt mégse kellett volna!... No, elég ebből ennyi. Indulás! (Folytatjuk.)

járó feladatok megoldása végett az alant részletezett irányelvek betartásával községparancsnokságok állítandók fel. E parancsnokságok a községükben települő vagy átvonuló csapatok és intézetek parancsnokságai minden munkájukban a legmesszebbmenően kötelesek támogatni, az általuk kiadott intézkedéseknek a lakossággal való megértése céljából részükre tolmácsot kirendelni, minden szövetséges haderő ellen irányuló ellenséges tevékenység, partizán szervezkedés megállításában és elfojtásában a szükséges erőknél rendelkezésükre bocsátásával segíteni s a községbe való beérkezésük tőlük felvilágosítást kérni és tájékozódni. A községparancsnokságoknak a lakossággal szemben mindenkor erélyes, a szövetséges haderők érdekeit mindenben szem előtt tartó igazságos és megértő magatartást kell tanúsítani, megéreztetve velük azt, hogy a legszigorúbb rendelkezésekkel is védelmezünk minden jogos egyéni és közérdeket.

Alárendeltség: a községparancsnokságok fegyvelm és közigazgatási szempontból a hadtáp zlj. parancsnokságnak vannak alárendelve. A hdt és ho. vonatkozásban egyes községeiben levő szállásparancsnokságok a községparancsnokságokkal szemben állomásgyűben felhívási (parancsadási) joggal bírnak, de közigazgatási szolgálatuk ellátására befolyást nem gyakorolnak. A község pk. a rangban idősebb szállásparancsnoknál jelentkezni és az utasítását bemutatni köteles. Ha köztelmeivel ellentétben álló parancsokat kap, a hadtáp zlj.-nak be kell jelentenie.

Működési terület: a hdt. és ho.-ok vonatkozásban.

Részletes feladatok: I. Katonai közigazgatási. II. Tábori rendészeti feladatok ellátása. III. Működési területén partizán tevékenység felderítése és elfojtása. IV. Az utánszállítási vonalak biztosítása.

I. Katonai közigazgatással kapcsolatos feladatok:

1. A lakosság magatartását szabályozó hirdetményeknek a legszélesebb körben közzététele és az abban foglaltak szigorú betartásának ellenőrzése.

2. Az őrskörlet azon községeiben, melyekben még kinevezett bíró — polgármester — (starosta) nincs, az erre alkalmas férfit a lakosság köréből kijelölni és jóváhagyás végett a zlj. pság.-nak jelenteni.

3. A starostákat feladatuk ellátásában ellenőrizni, azoknak működését állandóan figyelemmel kísérni, amennyiben rendelkezéseinek azok nem engedelmessé válnak, velük szemben eljárni, illetve új starosta kinevezésére a zlj. parancsnokságnak javaslatot tenni. A starosták feladatáról a lakosság összehívása és egyéb teendői tekintetében a „Starosták” (bírók) teendői cím alatt adok tájékoztatást.

4. A H. és K. szolgálat hathatós ellátása érdekében a starostákat ebbe a szolgálatba beszervezni és működésüket ellenőrizni. Őrskörletének minden községében a H. és K. szolgálat ellátására, valamint a starostáknak ugyanezen szolgálatok szempontjából való ellenőrzésére megfelelő számú és megbízható B. egyént beszervezni.

A letelepített menekültek között a H. és K. szolgálat ellátására külön B. hálózatot kell kiépítenie.

5. Az ellenséges propaganda tevékenységét felderíteni, az ellenséges röpiratokat összegyűjteni, a saját röpiratokat a lakosság között terjeszteni.

6. A lakosság közlekedésével kapcsolatban közlekedési igazolványokat állít ki.

7. A kitelepített lakosok elhelyezését a hadtáp zlj. parancsnokság utasításai szerint egyedül ő irányítja.

8. A körzetben levő különböző mesterembereket (fa, vasépítőipari munkások, egyéb iparosok, stb.) közmunkára (utak karbantartására, erődítési munkálatokra) és az alkalmas férfi és nő munkásokat a 12. életévtől nyilvántartásba veszi.

9. Körzetében levő községekben a beszállásolásra alkalmas épületeket, raktárakat, férőhelyeket és „panje” lőfogatókat nyilvántartja. Beérkező csapatok szállást és panje fogatókat csakis az ő kiutalása alapján vehetnek igénybe. Megakadályozza, hogy átvonuló csapatok, vagy a lakosság egyes épületeket, vagy épületrészeket leromboljon, feltűzzen. Minden fedél a tél folyamán embernek-állatnak nélkülözhetetlen menedék. Házak rendbehozatala tőlre. Községtáblák ellenőrzése.

10. A községein átvezető utak karbantartásáról a polgári lakosság igénybevételével gondoskodik. Útkarbantartó és egyéb katonai szervek igénylésére a munkaerőt kiállíttatja.

11. A starosta által el nem intézhető kisebb ügyekben dönt, míg a fontosabbakat döntés végett a hadtáp zlj. parancsnokságnak jelenti.

12. Egészségügyi rendszettel kapcsolatban az utcák, házak, kutak, lakások tisztántartására a lakosságot oktatja s ennek végrehajtását ellenőrzi.

13. Fertőző betegeket s az erre gyanus egyéneket elkülönített és fertőző betegség fellépését a zlj. parancsnokságnak jelenti.

14. A kiütéses tifusz megelőzése céljából a lakosság tetvenlítésére a legszigorúbb rendszabályokat fogantatja.

15. Halottakat eltemetteti, állati hullák elföldelését elrendeli és ellenőrzi.

II. Tábori rendszettel kapcsolatos feladatok:

1. A körzetében levő alakulatokat rendészeti szempontból ellenőrzi, szükség esetén jelentést tesz az alakulatok parancsnokainak és a hadtáp zlj. parancsnoknak.

2. Az idegenek ellenőrzését nemcsak a polgári, hanem az őrs körletében megjelenő ismeretlen honvédegyénekkel szemben is gyakorolja.

3. Közreműködik a személyirányító szolgálatban. Eltérve honvéd egyéneket megfelelő igazoltatás és ellenőrzés után útbaigazít és csapatukhoz eljutásukban támogat.

4. A katonai egyének által elkövetett büntendő cselekmények esetén a nyomozást lefolytatja és jelentését az illetékes hadbírószághoz a zlj. parancsnokság útján megteszi.

5. Körzetében működő német „Kreislandwirt”-ekkel az összeköttetést felveszi és azoknak gazdasági irányú munkáját a lehetőség szerint előmozdítja.

6. A községben levő nagyobb útágazásoknál a községparancsnokság elhelyezése felé 1 méter hosszú és 25 cm. széles irányjelző táblát helyez el a következő felírással: „Községparancsnokság” (Ortskommandantur).

7. Galambok irtása. Tekintettel arra, hogy az orosz hírszerzés postagalambokkal is működik, amelyeket a házgalambok közé rejt el, a hdm. területén az összes postagalambokat ki kell irtani.

III. Körzetében előforduló partizán tevékenység felderítése és elfojtása a községparancsnok fontos feladata.

A partizán szervezkedés felderítése csak a legalkalmasabban kiépített B. hálózat útján lehetséges. Ezért legalaposabb megszervezése elsőrangú fontosságú. A fegyverrel ellenálló partizánokat a helyszínen rövid úton kell elintézni. Erről rövid jelentést kell tenni a zlj. parancsnoksághoz. Az elfogott ellenséges katonákat a fogolytábornak, a kémeket, kémgyanus egyéneket, fegyver nélkül elfogott partizánokat rövid tájékoztató jelentéssel a hdt. l/b. osztályának kell átadni.

Minden partizán tevékenységről a zlj. parancsnokságnak jelentést kell tenni, esetleges szükséges megerősítést a zlj. parancsnokságtól, sürgős szükség esetén pedig a legközelebbi szállás csoport parancsnokságtól kell kérni. Ezért mind a saját, mind a szomszédos körzetekben elhelyezett csapatokról s azok parancsnokságairól legyen tájékozott.

IV. Utánszállítási vonalak biztosítása. Állandó járőrözés az útvonalon. A fontosabb hidaknál lévő orosz őrtket ellenőrizni, a környékét — ha kell — átkutatni. Az úton közlekedő, elmaradt katonákat, kisebb csoportokat, egyedül haladó járóműveket igazoltatni. Figyelő állások. Akadályok jelentése.

A szállás csoport parancsnokságok a községparancsnokságokat a következő szolgálatokra vehetik igénybe:

1. Beszállásolások alkalmával az egyes alakulatok számára alkalmas épületek megmutatása, csapatoknak oda irányítása.

2. A csapatok mozgásánál a szükséges panje fogatók előállítás.

3. Átvonulásoknál a forgalom szabályozása.

4. Az elhelyezett csapatoknak rendészeti szempontból ellenőrzése.

5. Csapatoknak szükséges munkaerő előállítás.

6. Az esetleg szükségessé váló csapatbeszerzéseknél közreműködés.

Starosták (bírók) teendői:

1. polgári lakosság nyilvántartása és pedig:

a) jegyzék azokról, kik 1941 július hó 22-ike előtt a községben illetőséggel bírtak. E jegyzékbe a szovjet hadsereggel, vagy a kommunista párttal összeköttetésben állókat csak a község pk. engedélyével vehetik fel,

b) jegyzék azokról, akik 1941 június hó 22-ike után költöztek a községbe, valamint a most kitelepítettek,

c) jegyzék azokról, akik átmenetileg ott tartózkodnak.

Zsidókat „J” (Jud), míg a többi idegeneket „A” (Ausländer) betűvel kell megjelölni.

A jegyzék rovatai: folyószám, házszám, név, születési év, foglalkozás, nemzetisége, különleges ismertető jele, apja neve, anyja leánykori neve, családi állapota, megjegyzés.

2. Lakóházak számozása, páros és páratlan oldallal.

Nagyobb kiterjedésű községekben kerületek alakíthatók, élükön 1—1 starosta-helyettesessel. A házak számozása azonban folytatódhat.

3. Idegenek megérkezését azonnal jelenteni köteles a községparancsnoknak (beszúvárgott idegenek letelepedéséről a községparancsnok dönt).

Hősi halált haltak:

Fekete Pál alezredes

1944 augusztus 30-án az ősi magyar határ védelmében, zászlóalja élén

dr. Szelevényi Tibor százados

1944 augusztus 27-én az ősi magyar határ védelmében

a Dél-Keleti Kárpátok hágóinál.

Tiszte günk dicső emlékü elött!

Hősi halált haltak:

Papp Lajos I. főörzsőrmester

1944 augusztus 9-én, ellenséges légitámadás következtében a hátszágban.

Bogdán Lajos szakaszvezető

1944 augusztus 15-én, ellenséges légitámadás következtében a hadműveleti területen

Tiszte günk dicső emlékü elött!

Takarmányértékesítés lovaink etetésénél.

Írta: **SÖRÉNYI ISTVÁN** százados.

A háború okszerű és takarékos eljárást követel szolgálatunk és magánéletünk minden viszonylatában. Lovaink etetésénél is érvényesítenünk kell ezeket a szempontokat, hogy takarmánykészletünkkel helyesen gazdálkodva, a lovakat is a lehető legjobb erőállapotban tarthassuk.

A csendőrlő takarmányadagja olyan összetételű, hogy a benne foglalt tápanyagok az élet fenntartásán túl, az átlagosan végzett napi munkateljesítmény folytán előállított anyagvesztéséget is pótolják.

Nyilvánvaló, hogy a takarmányban foglalt tápanyag nem használdik fel 100%-ban a szervezet anyagvesztéseinek pótlására, — mint ahogyan bármilyen anyag megmunkálásánál is van veszteség, — azonban okszerű etetési eljárással elérhetjük, hogy a szervezet a takarmányt az emésztésnél minél nagyobb %-ban értékesítse.

A tapasztalat azt mutatja, hogy ugyanolyan takarmányadag mellett egyes lovak jobb, míg mások satnyább erőállapotot érnek el, sőt más lovak, azonos vagy éppen kisebb kiszabattal mellett is igen jó erőállapotot tartanak. Ennek a jelenségnek oka az, hogy egyes egyedek emésztőszervei léttanilag jobban működnek és így a felvett takarmánymennyiségben

foglalt tápanyagokat nagyobb mértékben képesek hasznosítani, mint az olyanok, melyeknek emésztőszervei kevésbé jól működnek és így a szervezetükbe jutott takarmány tökéletlenebbül emésztve hagyja el a bélcsatornát.

Ez a jelenség az embereknel is tapasztalható. Bizonyára mindenki találkozott olyan emberrel, aki nagyétkű és mégis sovány, viszont olyannal is, aki egész keveset eszik és mégis jó, sokszor „túl jó” erőállapotban van.

Ez az élettani jelenség vezetett az „egyedi takarmányozás” elvéhez és annak gyakorlati keresztülvitelére. Lényege az, hogy bizonyos loállomány-nak járó napi kiszabaton belül — egyedenként kiismerve a lovak takarmányértékesítő képességét, — az egyes lovak adagját értékesítő képességükhöz szabjuk, azaz a rosszabb értékesítő a szabvány adagnál többet, a jobb pedig kevesebbet kap. Így elérhetjük azt, hogy loállományunk egyforma és jó erőállapotba kerül.

A jó fogazat lényegesen elősegíti a takarmányban foglalt tápanyagoknak minél nagyobb mérvű felszívódását, mert a rágás folytán a takarmány felőröldik, tökéletesebben összekeveredik a nyállal és ilyen állapotban az emésztőnedvek számára könnyebben hozzáférhetővé válik.

Ha egy lónál azt vesszük észre, hogy immel-ammal eszik, az nem mindig belső rendellenességre

4. Gondoskodik, hogy a lakóházak külső ajtajának belső felén egy jegyzék legyen a lakókról.

5. Néhány megbízható személyből községi rendőrséget szervez, akikkel a munkálatok végrehajtását ellenőrizteti.

6. A partizánok elrejtésének megakadályozása érdekében a lakosságot kioktatja, idegeneknek szállást csak a község pk. engedélyével adhatnak. Aki tudva szovjet katonának, vagy szovjet megbízásban állónak szállást ad, életével lakol.

7. Gondoskodik, hogy a polgári lakosság a sötétség beálltával napkeletig házait ne hagyassa el.

8. A község pk. rendelkezéseit köteles végrehajtani.

9. A szövetséges haderők ellen irányuló összes cselekményeket a községparancsnokságnak azonnal köteles jelenteni.

10. Az összeírt polgári lakosság közül mindazok részére, akik 12. életévüket betöltötték, nemre való tekintet nélkül ideiglenes személyazonossági igazolványt állít ki.

11. A falu lakosságának polgári magánjogi ügyeit intézi, kétes esetekben a községparancsnoksághoz fordul.

A németek az általuk megszállt területen mindenütt Ortskommandantur-okat (községparancsnokságokat) létesítettek, igen tág hatáskörrel s megszokták, hogy az minden ügyben korlátlanul intéz-

kedett. A hdt. területén sok volt a német csapat, ezért a cső. őrsöket is községparancsnokságnak neveztük el. Ha több község tartozott alája, úgy körzetparancsnokság volt a neve. A ht. zlj. 20 faluparancsnokságot állított fel, parancsnoka fontosabb helyen tiszt, egyébként cső, thfts. (örmester, vagy cső.) volt. Ereje 6—15 fő, 1—3 tényleges csendőrrel. Ha helyben valamilyen alakulat volt, úgy onnan étkezett, vagy vételezett fel, egyébként a legközelebbi csapatától vagy intézettől. Pánje fogattal a legtöbb faluparancsnokság el volt látva.

Legnehezebb a tolmács kérdés volt. A csapatoktól vezényelt, ruszinul tudó honvédek nem mindegyike vált be. Rendszerint magyarul nem tudtak jól. Még a Magyarországon volt orosz hadifoglyokkal is kísérleteztünk, itt-ott eredménnyel.

A faluparancsnokságok felállítására előtt a beosztottak a zlj.-nál háromnapos tanfolyamon vettek részt, ahol vezérkari tisztek és a hdt. műszaki parancsnoka is tartott előadást. A falu parancsnokságoknak nagy volt a hatásköre, minden ügyben ők intézkedtek, csak rajtuk keresztül lehetett a falu lakosságát igénybe venni. Egyes öntevékeny parancsnokok igen szépen működtek s még nagyobb szabású partizán szervezkedést is felgöngyölítettek.

A zlj. törzs csendőrei szintén derekasan megállták helyüket s még a legnehezebb körülmények között is beváltották a hozzájuk fűzött reményeket.

vezethető vissza, hanem gyakori esetben a fogazat káros kopásának következménye. Például ha a fogkorona szegelye élesre kopik, ami rágás közben séri a szájüreget borító nyálkahártyát, a ló tökéletlenül rág, vagy egyáltalán nem rágja meg a takarmányt, hanem csak nyeli. Ha az így orietlenül kerül a gyomorba, a benne foglalt tápanyagok kevésbé lesznek hozzáférhetőek az emésztőnedvek számára és nagymértékben kihasználatlanul hagyják el a szervezetet.

Ezen a rendelkezésén a fogazat megreszesítésével segítünk, ami sokszor elő is fordul a gyakorlatban.

A rossz takarmányértékesítésnek oka lehet az emésztőnedveknek (nyálnak, gyomorsavnak, epeváladékknak stb.) kevés vagy hiányos volta is. Ez már belső megbetegedés és az állatorvos szaktudását érintő gyógyászat körébe vág, ezért ezzel nem is foglalkozom. Inkább azokat az etetésnél alkalmazandó fogásokat ismertetem, melyeknek helyességét a gyakorlati tapasztalatok igazolták és amelyekkel fokozhatjuk a takarmányban foglalt tápanyagoknak minél nagyobb mértékben való hasznosítását.

A lovak takarmányai között a főtakarmányt, az úgynevezett „erőtakarmány“-t a zab képviseli.

Amikor az etetés ideje elérkezik, lovaink mind magasan tartott fejjel és előre hegyezett fülekkel figyelnek a zabos kamra irányába. Mikor az első csendőr megjelenik az istállóban az abrakos tarisznyával, hangos nyerítéssel és kapálással fogadják.

Alighogy megkapták adagjukat, füleiket hátra-csapva, mohón látnak neki a zabnak.

A mohóság következménye az, hogy nem rágnak tökéletesen, hanem habzsolnak. Eppen ezért célszerű először a szénát „feladni“ és amikor körülbelül ennek felét már megették (az terítés voltánál fogva a gyomrot részben megtöltötte és csillapította az éhségérzetét), adjuk fel a zabot. Ekkor már megnyugodtak, tökéletesebben rágnak és így a takarmány megkapja a jó emésztés egyik alapfeltételét.

A vonatkozó szabályzat is előírja, hogy zaboláznál a csendőr fogja lovának pofaszíját, nehogy kiszórja a takarmányt és így haszontalanul elkeverdjék az alomban.

Minden lónak tulajdonsága, hogy a neki adagolt zabot félti és evés közben folyton pislog szomszédai felé, lesve, vajjon nem akar-e valamelyik az övéből „elcsenni“. Viszont az a tulajdonság is megvan bennük, hogyha csak tehetik, egy óvatlan pillanatban átnyúlnak szomszédjukhoz és egy-két harapást elcsenek. Erre természetesen csak akkor van alkalomuk, ha felügyelet nélkül vannak, vagy kötőfékszárunk enged. Ilyenkor a szájukban lévő és a saját adagjukból vett falat egy részét elszórják, de ugyanez történik akkor is, ha védekezési céllal a csenni szándékozó felé kapnak.

A zab szétszórásának másik oldala a légy utáni kapkodás, különösen a nyári időszakban.

Ezeknél fogva a csendőrnek a zaboláznál feltétlenül az utasítás előírásai szerint kell eljárnia.

A helyes és okszerű takarmányozás a megállapított takarmányadag mellett is egyöntetű és jó erőtállapotot ad a lovaknak. Az egyvedi takarmányozás elvét és az ismertett gyakorlati tapasztalatokat ezért mindig tartjuk szem előtt.

A csendőr ezzel leghűségesebb bajtársának javát szolgálja.

Csendőreink a szovjetrohamban.

Irta: KISS JÁNOS hadnagy (m. kir. 2. honv. haditudósító század).

A Kárpátok előtt 1944 július végén.

Honvédeinkkel együtt jelentek meg a keleti fronton kakastollas csendőreink is, akik a közbiztonsági szolgálatnak már otthonról jól ismert ellátásán kívül, amikor a helyzet úgy kívánta, a szovjet erők ellen vívott harcokban is olyan derekasan vették ki részüket, hogy a magasabb parancsnokságok és a harcoló csapatok legnagyobb elismerését vívták ki. Számos hősi halott és sebesült csendőr áldozata van ezeknek a hősi harcoknak, amelyek mind beszédes bizonyítékai a magyar csendőr bátor helytállásának, az utolsó lehelletig való kötelelességteljesítésnek.

Július végén indult meg a szovjet csapatok támadása a Kárpátok előterében húzódó magyar állások ellen. A hihetetlen tömegben megindult szovjet gyalogságnak itt-ott sikerült túljutnia az első magyar vonalakon és több helyen a hátrábbfekvő községekben elhelyezett csapatainkat is megtámadták. Ekkor tüntette ki magát a „Kolozsvar“ őrszázalaj tábori csendőrszakasza is, amelyet dr. vitéz Nagy Sándor csendőrszázados irányított ezekben a súlyos napokban.

A csendőrszakasz július 24-én a késő esti órákban érkezett meg Nadvornára, ahol vitéz Kissfaludy József vezérőrnagy úrtól azt a parancsot kapta. hogy húsz honvéddel megerősítve zárja le a városból észak felé vezető műút torkolatát. A kapott parancson túlmenően v. Nagy százados azonnal a hátrább fekvő állásokba vonuló honvédeket is összegyűjtötte, ami igen szép eredménnyel járt. A hajnali órákban már közel ötszáz honvédet irányítottak egységesen a kijelölt állásokba.

Másnap délelőtt tizenegy óra tájban orosz erők betörték a városba, amelynek védelmét vitéz Kissfaludy vezérőrnagy úr vette át. Az oroszok által visszaszorított alig harminc honvédből, pár német katonából és a körülötte tartózkodó huszonöt tábori csendőrből kis csapatot szervezett s annak parancsnokságát v. Nagy Sándor századosra bízta azzal a feladattal, hogy ezzel az aránylag kicsi erővel a város északi szegélyén védelemre rendezkedjék be. A kis egységnek két golyószórója, 15 géppisztolya és 20 puskája volt.

Alig érkezett meg a v. Nagy százados által vezetett egység a helység északi kijáratához, a jól rejtőzött orosz gyalogság erős géppisztoly- és puska-tűzet zúdított rá. De csendőreinknek és a melléjük beosztott honvédeknek helyén volt a szíve. Közel egy óra hosszat tartott a tüzharc, amelynek az oroszok visszahúzódása vetett véget. Csendőreink itt sok orosz automata puskát és orosz géppisztolyt zsákmányoltak.

A tüzharc után a csendőrök megszállták a falu szegélyét. Közben észak felől három harcokcsi érkezett az oroszok megerősítésére. A harcokcsik mintegy 200—300 méterre megálltak vonalaink előtt, csak a harcokcsikon szállított gyalogság fejlődött fel támadáshoz. Az erősen fedett terepen időközben átcsoportosított orosz gyalogság újra megkezdte a tüzelést golyószórókkal és géppisztolyokkal, majd erős aknatűzet zúdítottak a kis magyar csoportra.

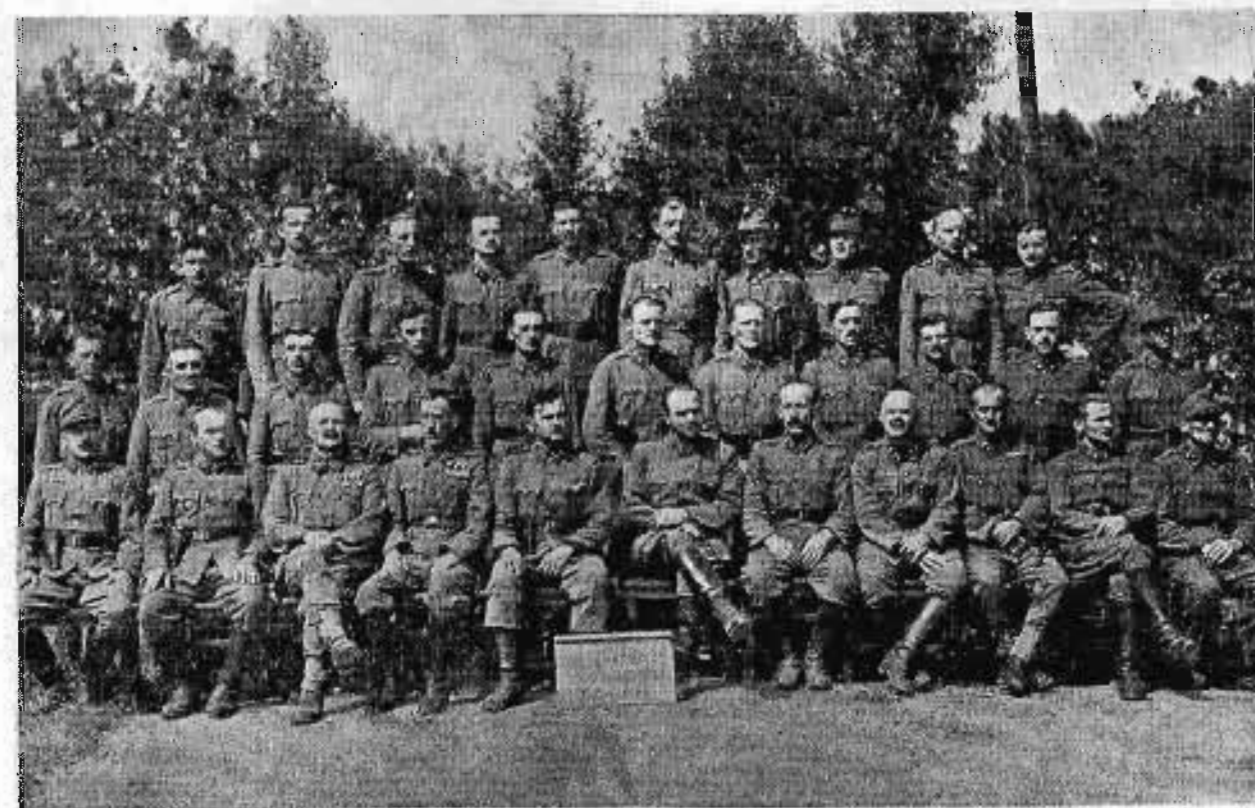

A „Kolozsvar“ őrszázalaj tábori csendőr szakaszának hős csendőrei. Balról jobbra: Gál István őrm., Beregszászi Sándor őrm. (Kis Ezüst Vitézségi Érmét kaptak), Dajnic János nt. cső. (Bronz Vitézségi Éremmel kitüntetve) és Szegő Ferenc őrm., aki eltűnt a harcokban.

Négy órán keresztül állta a harcot a maroknyi csendőr pár honvéddel. Négy órai harc után is rendületlenül kitartottak, pedig ekkor már lőszerük fogytán volt s nem tudták viszonzni az oroszok tömegtűzét, ezért sikerült az oroszok egyes részeinek a város szélébe benyomulni. Ez az idő azonban elég volt ahhoz, hogy a városból az ellátó alakulatok minden anyagot elszállítsanak.

Hős volt itt mindenki, aki részt vett ebben az öldöklő, idegfeszítő harcban, ahol minden egyes ember valósággal iskolapéldáját mutatta a kötelelességteljesítésnek. Kiragadunk párat ezek közül a hős csendőrök közül, hogy cselekedetük örök időkre mutassa az utat, amelyen a magyar csendőrnek és katonának haladnia kell.

Amikor az orosz gyalogság meglepetésszerűen betört a város északi részébe, v. Nagy százados, a csendőrszakasz parancsnoka, parancsot adott Gál István csendőrőrmesternek, hogy 25—30 főből álló egységet szervezzen és azzal a város szélén lévő kertekből szorítsa vissza a szovjet gyalogságot. Gál őrmester az oda gyülekező honvédekből azonnal megalakította kis egységét és a kapott parancs értelmében, közel egyórás tüzharc után az orosz gyalogságot visszavonulásra kényszerítette, miközben több automata puskát és géppisztolyt zsákmányolt. A város szélén elfoglalt védőállást, bár a szovjet gyalogság erősítésére újabb és újabb egységek érkeztek, a legnagyobb akna- és golyószóró tűzben közel öt órán át tartotta. Személyes példamutatásának, a kis

A „Kolozsvar“ őrszázalaj tábori csendőr szakasza.

csoporthoz fegyverzettségének és harcosszellemeinek volt köszönhető, hogy a védőállás legnehezebb szakaszán az orosz előnyomulás fennakadt. Ez alatt az idő alatt a városban lévő ellátó oszlopok készleteiket elszállíthatták.

A védőharcok másik erőssége Beregszászi őrmester volt, aki a visszavonuló honvédeket védőállásba helyezte, golyószórós rajt szervezett, annak parancsnokságát átvette és ezzel a rajjal a város északi bejáratánál lévő kertek egy részét az ellenségétől megtisztította. A harcok közben több orosz fegyvert is zsákmányolt. Beregszászi őrmester igen erős ellenséges aknavető és gyalogsági tűzben a legkritikusabb helyen négy órán át kitartott, állásait az utolsó tőlényig védte és előjárója parancsára csak akkor adta fel, amikor a szovjet gyalogság már 40—50 méterre megközelítette. Bátor helytállásával, önfeláldozó magatartásával az időbeli visszavonulást megakadályozta és lehetővé tette, hogy parancsnoka a golyószóró vonalában a gyengén felszerelt honvédekkel a védőállást órákon át tarthassa.

Mindketten alig egy héten belül kapták meg a Magyar Kis Ezüst Vitézségi Érmét.

Dajnic János nt. csendőr a löszertünpótlásnál tüntette ki magát. Dajnic önként vállalkozott arra, hogy az erős akna- és golyószórótűz alatt tartott területen át a csapatot löszrel ellátja. Rövid időn belül nagyobb mennyiségű löszert vitt csapatának, majd bajtársával együtt a védőállás legveszélyesebb szakaszán hősiességgel harcolt.

Bent a városban is tovább tartott a harc, pedig ekkor már csak mintegy húsz főnyi csendőr és tíz főnyi honvéd volt v. Nagy Sándor csendőrszázados mellett. Vitéz Kissfaludy vezérőrnagy úr személyesen irányította az ellenállás sikeres megszervezését. Valami csodálatos erő szállott meg mindenkit, aki részt vett a városban folyó harcban. Amikor az első szovjet katonák megjelentek, felszabadultak a sötét elemek is. A polgári lakosság közül is sokan előszedték elrejtett fegyvereiket és tüzeltek honvédeinkre, csendőreinkre.

Derék csendőreink a harcokban megsebesült bajtársakat is összeszedték és gondoskodtak azok hátraszállításáról.

Egészen az esti órákig tartott a kemény harc. Akkor kaptak parancsot a csendőrök, hogy vonuljanak át egy másik községbe. A jól végzett munka biztos tudatával hagyták ott a harcok színterét, ahol — mint életükben már annyiszor — újra megbecsülést, elismerést szereztek a sapkájuk mellett lengő kakastollnak, amely nálunk magyaroknál a rendnek, a biztonságnak és az utolsó lehelletig való kitartásnak a jelképe.

A Csendőrségi Lapok szerkesztőségében a következő csendőrségi könyvek kaphatók:

E-tábori rendészet. Ára a postaköltséggel együtt 2 P 90 f.

Csendőr-lexikon. Ára a postaköltséggel együtt 9 P

Csak a Csendőrségi Lapok 25.342. számú postakártyaképféltárai csekkszámújára történő befizetéssel rendelhetők meg.

Más könyv a szerkesztőségénél ezújszerint nem kapható. Ha lesz, közöljük.

PORTYAZÁS

Tegnap vihar volt, leverte az almát és törte az ágakat. Ma mozdulatlanul állanak a fák a szélcsendben és a szeptemberi alkony arany napsugárral világítja meg őket, ragyog a város ebben a szelíd égi fényzórárságában.

Tegnap üvöltött és recsegett minden, ma békében él a természet, de a háború vihara még nem mult el. Üvölt a gránát, meg a bomba, az emberiség fájáról szakadnak a gallyak.

Ez is el fog csendesedni, mint a tegnapi vihar. Béke lesz megint. Örülni fogunk, azután megszokjuk a békét. Ami ma szép álomnak tűnik fel, az unalmas és önmagában értéktelen valósággá szürkül majd. A nemzetek ebből a háborúból sem fogják megtanulni azt, hogy a legbiztosabb út a békében az igazság útja. Az érdek más utakat keres és megint belebotlik a háborúba. És az emberek sem tanulják meg, hogy segíteni kell egymást. Az érdek itt is más utakat keres és beleviszi az embereket a civódásba, gyűlöletbe.

Az érdek. Az önző érdek minden bajnak a forrása. A nemzeteknél is, az embereknél is. Mi magyarok soha nem kívántunk egyebet, mint azt a földet, ami a nemzeti élethez nélkülözhetetlen és mégis hogy gyűlöl bennünket néhány szomszédnép, pedig nekik a maguk lélekszámához és más igényeihez mérten a miénk nélkül is van elegendő. Az emberek is hogyan tülekednek. Kinézik a mások kezéből a kenyert, hogy a maguk kalácsát még izesebbé tegyék.

Az ember még mindig önző és a másikkal szemben közömbös. Ha nem így lenne, akkor kevesebb lenne és gyengébb is lenne a vihar. Meg kell tanulni, hogyha másnak kenyere nincs, akkor nekem sem esik jól a falat. Ha másnak nincs ruhája, én is fázom a legmelegebb ruhában is. Ha másnak nincs fedele, akkor az én háztetőm sem igazi tető. Ha más műveletlen és tudatlan, akkor az én műveltségem sem lehet olyan csillogó. Ha más a túlzott munkától embertelenül fáradt, akkor az én tagjaim is fájnak. Ha másnak szomorúsága és gondja van, amin én segíthetek, akkor enélkül nekem sem öröm a szórakozás.

Az embernek meg kell immár tanulnia, hogy az értelem és érzésvilág nem azért terem bennünk, nem azért kaptuk ezeket a csodálatos adományokat, hogy rájuk tapossunk. Meg kell tanulnunk, hogy a kerítés nem lehet határ közöttünk. Meg kell tanulnunk, hogy a sorsunk közös, tehát közös erővel kell azt jobbra és pedig mindenki számára jobbra tennünk.

Zsúfolt vonat lépcsőjén öreg házaspár utazott. Az egyik állomáson egy fiatal leány közéljük fura-kodott és ügyesen beszéltelenkedte magát eléjük. Néhány állomással odébb ez a leány már bent ült a sílécében, az öregek pedig maradtak a lépcsőn. Nyoma sem látszott a leányon, hogy valami kis lelkiismeret, egy kis emberség egyáltalában megmaradt volna benne, sőt, az sugárzott ki az arcából, hogy ime, ő nem hülye, ő ismeri a dörgést. Talán még büszke is volt csalafinta helyezkedési tudományára.

Ez a leány nem hajlandó tudomásul venni, hogy mások is élnek, mások is utaznak, mások is fárad-

tak, nála fáradtabbak. Egyszerűen csak önmagát ismeri és eszébe sem jut gondolkodni rajta, hogy helyes-e, amit tesz. Otthon pályás korától azt a tanítást kapta, hogy ne hagyja magát, szemesé a világ, csülköljön s ha kell, rugjon és harapjon, de a maga kényelmét verkedje ki magának mindenáron.

Ez a nevelés elég általános. Kivétel az ellenkezője. Mindenki úgy akar boldogulni, hogy legázolja, félrevezeti, becsapja a másikat. Ezt az emberek helyes és természetes életküzdélemnek tartják. Ezt a felfogást kell megváltoztatni. Fel kell ismerni azt az igazságot, hogy nem más ez, mint mindenki harca mindenki ellen s miközben az egyesek ebben a harcban hol felül, hol alul maradnak, a hajó léket kap.

Együtt utazunk a hajón s ha maradunk a fedélzetén, akkor a szél arra sodorja, amerre neki tetszik. Ezt észre kellene már venni és sokkal többet kellene törődnünk egymással. Önmagunkkal pedig sokkal kevesebbet és sokkal önzetlenebbül. A gyermekeket ne az önzésre, az úgynevezett szemfülességre tanítsuk, hanem a becsületes munkára, ami egymagában is elég biztos alap és jogcím a kenyérhez. Nevelés dolga az egész, de legfőbb ideje, hogy az eddigi háborús irányon nagyot fordítsunk.

Egyik iskolánk hallgatója írja, hogy most a tanulás idejét éljük, mert mindenkinek a gáton a helye. Szerinte befejezettnek kellene nyilvánítani az iskolát s a hallgatók menjenek ki az őrökre.

Feltételezzük a levélíróról, hogy nem az ingyenes vizsga vágya szól belőle, hanem a tiszta meggyőződés, de még így sem értettünk vele egyet. Igaz, mindenkinek a gáton a helye, de a csendőr számára a gát nem más, mint az őrző. Neki ott kell helytállania, ahhoz pedig tudás kell. Hiányos tudással hiába állunk ki a gátra, csak hibákat szaporítunk.

A tanulás a háborúban sem fölösleges, sőt fontosabb, mint békében, mert a háborús feladatok nehezebbek. Ne becsüljük le a tanulást, ne gondoljuk, hogy az csak olyan békebeli szórakozás. Szószertint igazság, hogy a tudás fegyver. Akkor érzi ezt az ember leginkább, ha olyan feladatok elé kerül, amelyek meghaladják az ismereteit. Nem biztos a dolgában, hibát hibára halmoz, emiatt állandóan nyugtalan, a komolyabb megbízások elől bujkál, az őrzőben felmerülő kényesebb feladatokat elereszti a füle mellett. Önbizalma egyre fogy s lassankint egész szolgálata abból áll, hogy kimegy a laktanyából, jár egyet, aztán hemeget a laktanyába.

Az iskolának örülni kell, ha nem is kellemes reggeltől-estig pontos menetrenddel tölteni a heteket s hónapokat. Rendszeresen tanulni nem könnyű dolog, sokan hamar beleunnak, sokan azonban bírják az iramot. Most a tanulás a feladat, hát azt csinálják és az az egyedül helyes. Néhány hónap gyorsan elfut s aki az iskolában megfogta az órákat, olyan kincset visz magával az őrre, amit ott a zaklatott szolgálatban összegyűjteni soha sem tudna.

Tessék hát csak nyugodtan tanulni az iskolában. Lehet azt háborúban is. Ismerünk embereket, akik a lövészárokban készültek fel egyetemi szigorlatokra s mire a háború — a régi háború — befejeződött, a kezükben volt a diploma s így melleleg megszerzték a nagyvezést is. Ők igazán ott voltak a gáton és mégis tanultak.

A Kormányzó Úr Ö Főméltósága az ellenség előtt teljesített kiváló szolgálataért a Magyar Bronz Érdemérmét a hadiszalagon adományozta Bathó László I. kerületbeli őrmesternek.

A csendőrség bűnügyi laboratóriumából!

(Közi a m. kir. csendőrség bűnügyi laboratóriuma.)

Szakértők igénybevétele.

A bűnözés a technika és a tudományok mindenkori vívmányait is szolgálatába állítja. A régi lőkö-tőket a modern autotolvajok, a fejszével és feszítő-vassal dolgozó betörőket a legkorszerűbb fűró- és zárnító-készülékkel ellátott gumikesztyűs betörők váltották fel. Az útonálló kapcabetyárok helyett már jól öltözött, minden hájjal megkent csalók, szélhámosok veszélyeztetik a vidék közbiztonságát. A régi, nyíltan perlekedő emberek helyébe a sötétben meghúzódó névtelen levélíró lépett. Ezért a tudomány legújabb vívmányait a nyomozás szolgálataiba kell állítani, hogy legalább is egyenlő fegyverekkel harcolhassunk a bűnözőkkel.

Az egyirányban képzett, specializált bűnözők összes ismereteit azonban az egyedül álló, nyomozó csendőr a legjobb akarat mellett sem sajátíthatja el. Szüksége van olyan egyénekre, akik a tudomány egyes ágaira specializálták magukat. Ezeket az egyéneket (szakértőket) a tudomány egyes ágazataiban és a bűnügyi laboratóriumokban találjuk meg.

Nyomozásunk csak akkor teljes, ha ezeknek a szakértőknek tudását is igénybe vesszük, tanácsait kikérjük, véleményeiket meghallgatjuk és a nyomozásoknál értékesítjük.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a csendőrök a szakértők által nyújtott lehetőségeket nem veszik teljes mértékben igénybe. Ennek legfőbb oka az, hogy a nyomozó csendőrök, ha bizonyos esetekben szükségét érzik is a szakértői támogatásnak, nem tudják, hogy a felmerült esetben kihez forduljanak, melyik szakértőtől mire kaphatnak útbaigazítást s a szakértőket hol és hogyan lehet igénybevenni. Így gyakran előfordul, hogy az őrök szakértői véleményért olyan helyekre fordulnak, amelyek a vizsgálat lefolytatására nem hivatottak. Ilyen esetekben

azután a vizsgálandó anyag rendszerint több kézen keresztül, elkészve, megromolva, vagy megsemmisülve, olyan időben kerül az arra hivatott szakértőhöz, amikor a vizsgálatnak a nyomozás szempontjából már nincs jelentősége.

Azt, hogy bizonyos szakértők mire adhatnak útbaigazítást, a Bűnügyi Nyomozástannak a szakértőkre vonatkozó egyes fejezetei részletesen ismertetik. Ezt a csendőrnek ismernie kell.

Hogy az egyes szakértőket a nyomozó csendőr, illetve az őrs hol és milyen módon veheti igénybe, azt általános érvényű utasítás nem szabályozza. A tudomány állandó fejlődése, a bűncselekmények sokfélesége és az egyes bűncselekmények szövényes volta minden részletre kiterjedő szabály felállítását nem tűri meg. Ennek a cikknek a keretében nem is a szabályzatot, hanem a gyakorlati életben legjobban bevált eljárási módot ismertetjük.

Aszerint, hogy milyen szakértőt szándékozunk igénybevenni, más és más az eljárás. Az alábbiakban a nyomozásoknál leggyakrabban előforduló szakértőket külön tárgyaljuk, rámutatva arra, hogy igénybevételük esetén a csendőr milyen eljárást kövessen.

1. **Élelmiszervizsgálatok** esetében az őrsök közvetlenül a területileg illetékes vegykísérleti állomásokhoz forduljanak. A mintavételi jelentés és kísérő jelentés megszerkesztésére vonatkozólag a Szolgálati Utasítás 450. pont 2. bekezdése részletesen intézkedik. Szigorúan szem előtt kell tartani azonban azt, hogy ez a rendelkezés kizárólag az élelmiszerhamisítás esetére intézkedik. A vegykísérleti állomások olyan esetekben, amidőn a királyi bíróságok hatáskörébe utalt bűncselekményekről (mérgezés) van szó, vegyvizsgálatokat abban az esetben sem teljesíthetnek, ha a mérge kimutatása végett kellene valamely élelmiszert vizsgálat alá vonni.

Ilyen esetekben a vizsgálat teljesítésére a 6. pontban ismertetett formák betartásával az Országos Bírósági Vegyészeti Intézethez kell fordulni.

2. Valamely bűncselekmény helyszínén végzendő **bűnügyi fényképezési és daktiloszkópiái** munkák teljesítésére a Cs-4. utasítás (Nyut.) alapján a területileg illetékes nyomozó alosztály helyszínelőjét vesszük igénybe. Ha azonban a felvett ujjnyomatlapok vagy helyszíni ujjnyomok alapján priorálás, összehasonlítás válik szükségessé, a m. kir. rendőrség budapesti főkapitányságához beosztott csendőr-összekötőtiszt útján az Országos Bűnügyi Nyilvántartóhivatalhoz kell fordulni, amely azután a szükséges útbaigazításokat az őrsnek küldi meg.

3. Hamisításra vagy hibás verésre gyanús **fém-pénzek, pénzhamisítóeszközök vizsgálatát** a m. kir. Állami Pénzverő (Budapest, X., Üllői-út 102. sz.) látja el. Ha fém pénz vagy ilyen hamisítóeszköz vizsgálata szükséges, az őrsöknek közvetlenül a pénzverőhöz kell fordulniok. A pénzverőhöz tett jelentés egy példányát azonban a m. kir. csendőrség hírközpontjához is fel kell terjeszteni.

A csendőrség központi nyilvántartása mind a csendőrség, mind a rendőrhatalóságok területén forgalomba hozott összes hamis pénznemeket felöleli. Ennélfogva a hamis pénznemek ügyében a hírközpont a csendőrségparancsnokságoknak és a rendőrség-

hatóságoknak minden esetben felvilágosítást tud adni.

Ha valamely már megvizsgált hamis pénz ügyében az őrsnek adatokra van szüksége, elegendő a hamis pénz forgalombahozásának helyére, idejére, valamint arra az iktatószámra hivatkoznia, amellyel a hamis pénz megvizsgálását annakidején a pénzverőtől kérte.

A pénzverő a hamis pénzre vonatkozó véleményét 1—1 példányban az őrsnek és a hírközpontnak is megküldi.

Papírpéppzel kapcsolatos felvilágosításokat és vizsgálatokat a Magyar Nemzeti Bank bankjegynyomdájától szerezhethetünk be. Ilyen vizsgálatok szükségessége esetén ajánlatos azonban, ha nem közvetlenül a Nemzeti Bankhoz, hanem a központi nyomozóparancsnokság bűnügyi laboratóriumához fordulunk, amely a szükséges vélemények beszerzésében az őrsöt támogatja.

4. **Robbanóanyagok** találása esetén azok őrzetbevitelére és bejelentésére a Szolgálati Utasítás 450. pont 3. bekezdése rendelkezik. Ebből következik, hogy a szükséges vizsgálatok elvégzésére a közigazgatási hatóságok, illetve honvéd-állomásparancsnokságok esetenként intézkednek. **Nem életveszélyes, szállítható, jelentéktelen mennyiségű robbanóanyagok** vagy ezek maradványának vizsgálatát a bűnügyi laboratórium is megejti, vagy azokat a megfelelő szakértővel megvizsgálattja. Természetesen csak akkor, ha az előírt bejelentés alkalmával a csendőrségi vizsgálat megejtéséhez a közigazgatási hatóság, vagy hadtestparancsnokság hozzájárult, vagy ha a robbanóanyagnak a csendőrség útján való megvizsgálását ezek kifejezetten kívánták. Ebben az esetben az őrs a vizsgálati anyagot megfelelő kísérő jelentéssel, lehetőleg futár útján a bűnügyi laboratóriumba küldi be.

5. **Orvosszakértők** igénybevitelére a bűnügyi nyomozásoknál eddig is oly gyakran került sor, hogy az igénybevitel módjával kapcsolatos kérdések az őrsök részéről ritkán merültek fel. Magán- vagy hatósági orvosokat, állatorvosokat az őrsök rendszerint rövid úton kérik fel vizsgálat megejtésére és vélemény (láttelel) nyilvánítására. Súlyosabb bűnügyekben, ha törvényszéki orvos közreműködése kívánatos, a vizsgálat megejtését már a királyi bíróság rendeli el. Ilyen esetekben az őrsöknek a királyi ügyészségekhez kell fordulniok.

6. **Eljárás bűnügyi vegyész igénybevitelével.** Bűnügyekben mérgek, méregre gyanús ételek, italok és más anyagok vegyi vizsgálatát az Országos Bírósági Vegyészeti Intézet (Budapest, Győző-utca 11. szám) végzi. Tudni kell azonban, hogy a vegyészeti intézet az igazságügyi minisztérium által kizárólag a királyi bíróságok rendelkezésére felállított szerv, amely a bíróságokon kívül semmi más szerv, — tehát a csendőrség megkeresésére sem teljesíthet vizsgálatokat. Az őrsök részéről közvetlenül a Bírósági Vegyészeti Intézethez küldött megkeresések elintézetlenek maradnak. Ha tehát az őrs valamely bűncselekménnyel kapcsolatban bizonyos anyagnak vegyi megvizsgálását tartja szükségesnek, a vizsgálati anyag megküldésével egyidejűleg tegyen jelentést (sürgős esetekben futár útján) a területileg illetékes királyi ügyészségnek és

attól kérje, hogy intézzen megkeresést a Bírósági Vegyészeti Intézethez a szükséges vizsgálat megejtése iránt. A vizsgálat eredményét a vegyészeti intézet a megkeresést küldő bírósággal közli. A bíróságok által kért vizsgálatokat az Intézet díjtalanul teljesíti.

Rendkívül jelentős és sürgős esetekben, különösen, ha a vizsgálati anyag megsemmisüléséről, megromlásáról, vagy megváltozásáról kell tartani, kivételesen meg van engedve, hogy az őrs a vizsgálati anyagot — a csendőrségi bűnügyi laboratórium útján — az Országos Bírósági Vegyészeti Intézethez is beszállítsa. Ebben az esetben azonban a bírósági megkeresésről haladéktalanul gondoskodni kell, mert a vizsgálat eredményét az Intézet csak a megkeresés kézhezvétele után közli.

7. **Bűnügyekkel kapcsolatos bakteriológiai vizsgálatokat** a budapesti Magyar Királyi Pázmány Péter Tudományegyetem Bakteriológiai Intézete végzi. Ilyen vizsgálatok lehetnek: vérvél annak megállapítása, hogy az állattól, vagy embertől származik-e, az embervér melyik csoportjába tartozik, valamely fertőzésre gyanús anyagot tartalmaz-e és milyen baktériumokat stb.

Bakteriológiai vizsgálatokat a jelzett intézet a bíróságok, vagy a csendőrségparancsnokságok kérésére is teljesít. A költséges vizsgálatokat azonban mindig a megkereső hatóság, vagy parancsnokság fizeti. Ezért az idők során kialakult gyakorlat szerint az őrsök és nyomozó alosztályok ilyenirányú vizsgálat iránti kérésüket rendszerint a bíróságokhoz intézik. Jelentős ügyekben, ha bakteriológiai vizsgálat sürgős megejtése a **nyomozás érdekében** szükséges, az őrsök a vizsgálati anyag felszállításával egyidejűleg a központi nyomozó parancsnoksághoz is fordulhatnak, amely a bűnügyi laboratórium véleménye után dönt abban az irányban, hogy a költséges vizsgálatnak a csendőrség részéről való megindítása a szolgálat érdekében szükséges-e, vagy pedig annak megindítását a bíróság belátására bízva. Számításba kell venni azt is, hogy a bakteriológiai vizsgálatok rendszerint 8—14 napig is eltartanak, úgy, hogy a vizsgálat eredménye, a nyomozás tartama alatt rendszerint már nem értékesíthető s az csupán a bíróság tájékoztatására szolgál.

8. **Eljárás egyéb szakértők igénybevitelénél.** A gyakorlati életben az eddig felsorolt vizsgálatokon kívül egyéb anyagok vizsgálatának szükségessége is tömegesen fordul elő. Ilyen anyagok lehetnek pl. papír, kézírás, gépirás, nyomdalai termékek, fegyver, lövedék, lőszer, eszközök, szerszámok, nyomok, elváltozások, különféle alkatrészek, zárok, por, pecsét, váladékok, tisztátalanságok, hajszálak, szőrök, fonalak, textiliák, bőrök, zsiradékok, állati, növényi vagy ásványi termékek és egyéb anyagok vizsgálata és azonosítása.

A felsorolt vizsgálatok nagy részét a m. kir. csendőrség bűnügyi laboratóriuma végzi. Az olyan anyagokkal, amelyet megfelelő berendezés, vagy szakértelem hiányában megvizsgálni nem tudnak, a laboratórium a megfelelő szakértőket keresi fel.

Ha tehát az őrs olyan vizsgálat megejtését látja szükségesnek, amely az 1—7. pontokban felsorolva nincs, vagy kifejezetten a 8. pontba tartozik, a vizsgálati anyag felterjesztésével egyidejűleg a központi

Majfött a postal

Fery fhdgy. felv.

nyomozó parancsnokság bűnügyi laboratóriumához forduljon.

Ha bűncselekmények nyomozása közben a szakértőkkel, vizsgálati anyagokkal, bűnjelkkel és más tárgyi bizonyítékokkal kapcsolatban bizonytalanságban lenne az őrs, bizalommal forduljon a bűnügyi laboratóriumhoz, ahonnan az útbaigazítást minden esetben megadják.

Nincs tehát okunk arra, hogy a szakértők igénybevitelétől idegenkedjünk, mert a helyes eljárási módot ismerve, amint az előbbieknél láttuk, az egyes szakértőkhöz minden esetben igen egyszerűen eljutunk.

Szavá kell itt tennünk, hogy a vizsgálatra kerülő anyagok előkészítése, csomagolási módja, de különösen a próbairások és kísérő jelentések megszerkesztése igen sok kívánnivalót hagy hátra, ami sokszor lehetetlenné teszi a beküldött anyag megvizsgálását. Szolgálati utasításunk és a Ridegh—Olchváry féle bűnügyi nyomozástan a **bűnjelk** előkészítésére, a próbairások mikénti megszerkesztésére, a bűnjelk csomagolására, szállítására **bőséges** útbaigazítást tartalmaz. Ezeket minden alkalommal át kell olvasni és pontosan megtartani.

Tanulságos laboratóriumi vizsgálatok.

A szakértőkhöz vezető út ismertetése után most a bűnügyi laboratóriumban előfordult egyes vizsgálati esetek leírásával ismertetjük, hogy a lefolytatott vizsgálatok alapján nyújtott tájékoztatás, vélemény milyen fontos és sok esetben milyen nélkülözhetetlen tájékoztatást, útbaigazítást vagy bizonyítékot szolgáltatott a nyomozás számára.

A leírásokkal nem az a célunk, hogy a nyomozás tanulságait ismertessük. Célunk csupán arra irányul, hogy rávilágítsunk arra a körülményre, hogy a legtöbb bűncselekmény tárgyi bizonyítékai között akadnak olyan néma tanúk is, akik a szakértő által megszólaltatva, a nyomozás részére értékes bizonyítékot szolgáltatnak. (Folytatjuk.)

EMCÉKEZZÜNK!

Kövendi Sándor csontosai őrsbeli próbacsendőr az orosz csapatok megfigyelése közben saját szuronyába esett és Ungváron 1914 szeptember 18-án meghalt.

Csatári Imre fűzesabonyi őrsbeli csendőr, címz. őrmester, az orosz harctéren szerzett ragályos betegségben 1914 szeptember 25-én Homonnán meghalt.

Gál András nagygáji őrsbeli csendőr az oroszokkal a Fenyves-völgynél vívott harcban 1914 szeptember 25-én elesett.

Pálfi János nagylucskai őrsbeli csendőr, címz. őrmester, az oroszokkal Mikuliczynnál vívott ütközetben 1914 szeptember 25-én elesett.

Papp Arzén tiszthelyettes, a szirmabesenyői őrs parancsnokát, egy ellenszegülő 1932 szeptember 23-án Sajóbáonyban halálra sebezte.

Szabó Dezső győri őrsbeli őrmester és járőr társa, Kiss Gábor próbacsendőr motorcsónak elsüllyedése következtében 1933 szeptember 26-án a Dunába fulladtak.

Gajdán Mihály bárányosi őrsbeli csendőr a szerbekkel a bárányosi szigeten vívott harcban 1914 szeptember 27-én elesett.

Rosch Gyula csikszeredai szárnybeli próbacsendőr, az oroszokkal Mikuliczynnál vívott ütközetben 1914 szeptember 27-én elesett.

Devánszky János őrsvezető, címz. őrmester, a kókai őrs parancsnoka, 1909 szeptember 26-án Kókán egy ortámadtól szenvedett sebesülésében 1909 szeptember 28-án Budapesten meghalt.

Kota Lajos újaradi őrsbeli és Széll Ferenc temesvári szárnybeli csendőrök az oroszokkal Alsóverecskénél vívott ütközetben 1914 szeptember 28-án elesettek.

Lankó Mór járásőrmestert, balmazújvárosi járás- és őrsparancsnokot 1913 szeptember 29-én Balmazújvároson meggyilkolták.

Szekeres Sándor őrsvezető, címz. őrmester, a cigánuli őrs parancsnoka, a románokkal vívott harcban a Koppen-hegyen 1916 szeptember 29-én elesett.

Ivácson Mihály őrsvezető, címz. őrmester, a herethalomi őrs parancsnoka, 1916 szeptember 29-én román hadifogságba esett, ahol meghalt.

Nómeth József őrsvezető, címz. őrmester, a homoródszentmártoni őrs parancsnoka, 1916 szeptember 29-én Székelyszentmihálynál román hadifogságba esett, ahol meghalt.

Imecs Péter nyugáll. csendőr és Veress Géza gyermekbékási őrsbeli csendőr a románokkal 1916 szeptember 29-én Csehétfalvánál vívott ütközetben elesett.

Takács József lajtakúiai őrsbeli csendőrt 1911 szeptember 30-án egy fegyveres csavargó a zurányi vasútállomás mellett agyonlőtte.

Mezei József és Tiboldi Lajos csikszeredai szárnybeli csendőrök 1916 szeptember 30-án a Tolvajostetőn román hadifogságba estek, ahol meghaltak.

Hantos János győri és Kéri Pál rédei őrsbeli csendőr, címz. őrmesternek, a románokkal 1916 szeptember 30-án Tordátfalvánál vívott ütközetben elesettek.

Már István nagymegyeri őrsbeli csendőr 1914 őszén az orosz harctéren elesett.

Farkas János nyugáll. őrsvezető, címz. őrmester, a verestorony-vámi őrs volt parancsnoka, a román betörés alkalmával, 1916 szeptemberben a Hargitán elesett.

Bürger Márton szikesfalusi őrsbeli csendőr, címz. őrmester, az Orsova-körül harcoltban 1916 szeptemberben román hadifogságba esett, ahol meghalt.

A helyszín nyitott könyv...

(Pályázatunk anyagából.)

Irtja: VARGA JÓZSEF I. törzsőrmester (Szombathely).

I.

1934. év nyarán Sós Péter* m—i szatócs egy reggelen megjelent a zalaegerszegi őrsön és feljelentést tett, hogy az üzletében levő pénztárából 1 darab 50 pengős bankjegyet és 6—8 darab ezüst 5 pengőt elloptak. Kérte a nyomozás lefolytatását. Közölte, hogy a lopást véleménye szerint a náluk vendégségben levő sógorleánya követte el, mert idegen észrevétlenül nem fordulhat meg az üzletében. Elmondta még, hogy több alkalommal is fedezett fel 5—10 pengő pénzhányt, de mivel a gyanúja sógornőjére irányult, feljelentést nem tett.

Őrsparancsnokom mint fiatal járőrvezetőt engem vezényelt ki a nyomozásra. Amikor a községbe, a bíróhoz érkeztünk, éppen képviselőtestületi gyűlés volt ott. Az előjárók érdeklődésemre egyöntetűen kijelentették, hogy Sós fűszeresnél „nem történhetett semmi”. Az üzlet ajtaján csengő van, így oda észrevétlenül nem mehet be senki. Sós pedig azt állítja, hogy nappal történt a pénzlopás. Megjegyezték még, hogy „kár fáradozni, úgy sem lesz eredmény”.

A vélemények elhangzása után 2 bizalmival megjelentem a helyszínen, ahol az alábbi adatokat gyűjtöttem:

1. Sértett üzlete a község főutcájára néz, utcifelőli bejárati ajtóval.
2. Az üzlethelyiség egybeépített a sértett lakásával, ami két szoba és konyhából áll.
3. Az utcára néző ablakon és ajtón feszítési nyomok nem voltak.
4. Az üzletajtó felett acélrúgóra szerelt csengő van, ami nyitás és csukásra csenget.
5. Az üzletben semmiféle gyanús elváltozást nem találtunk.
6. A kiszolgáló asztalban elhelyezett pénztartó fiók sértetlen állapotban volt.
7. A fiók egyszerű zárral volt zárható. A sértett a fiókot éjjelre bezárta és a kulcsot magával vitte a szobájába.
8. A fiók zárjában hamis vagy álkulcs használata nem volt felfedezhető.

* A neveket megváltoztattuk. (Szerk.)

9. A pénztartó fiókban helyszíneléskor 50—60 pengőt kitevő különböző címletű pénznemet találtunk.

10. Sértett az ellopott 50 pengőt előző nap 10 órakor helyezte a pénzesfiókba s csak másnap reggel vette észre a hiányt.

11. Az üzletből más áruféle nem hiányzott.

12. Sértett a bizalmiak előtt is azt hangoztatta, hogy sógornője a tettes.

13. Felszólításomra, hogy jól nézzen körül az üzletben, a sértett egyik selyemcukrot tartó üvegre megjegyezte, hogy nézete szerint hiányzik belőle, de nem állítja, hogy abból is loptak, mert felesége is fogyasztja.

A helyszínelés során nem sikerült több adatot találni, így nem tartottam kizártnak, hogy a tettes a házbeliek között van.

A sértett felesége a hiányzó selyemcukorra vonatkozólag megjegyezte, hogy amikor ő a lopás elkövetése előtt az üvegből cukorkát vett, 25—30 dg-al több volt benne, mint amit a helyszíneléskor találtunk. Sértett sógornője nem fogyaszt cukorkát.

Távozásunk előtt az ajtó feletti csengőt vizsgálva, megállapítottam, hogy lassú ajtónyitáskor a csengő nem cseng. A hiányzó cukorka, valamint a csengésnélküli bejutási lehetőség azt a gyanút keltette bennem, hogy a tettes lehetett idegen is, és pedig valószínű fiatalok.

Visszaérve a községi bíróság lakására, a bizalmiak ismét hangoztatták, hogy a sértettnél nem történt pénzlopás! „Kár a fáradsáért!”, mondták ők.

A helyszínen talált állapotot vizsgálva és bírálva, az volt a feltevésem, hogy a lopás megtörtént és a tettes besurrantva követte el a lopást. Ez a feltevésem annál is inkább helytállóan ígérkezett, mert sem a sértettnél, sem pedig a sógornőjénél nem találtam a puhatólás során gyanús körülményt. Ezért a sértett sógornőjének gyanúsítottként való kikérdezését — dacára, hogy sértett kérte — mellőztem.

Mint fiatal csendőrnek is mindegyik községben volt egy-két bizalmi emberem, akit bűncselekmények elkövetése alkalmával fel szoktam keresni. 1—2 csomag limintóért szívesen közöltek velem értékes adatokat.

Jelen esetben is azokhoz fordultam. Igyekeztem megtudni, hogy ki a fiatalság körében olyan egyén, aki szereti a cukorkát és kit láttak selyemcukorkát fogyasztani. Egyik bizalmi emberemtől megtudtam, hogy Hámos Ferenc 16—17 éves legény a lopást követő napon a szomszéd községben tartott mulatság alkalmával a lányokat több esetben selyemcukorkával kínálta. Nagyobb csomag cukorkát látott nála. Azt is közölte, hogy két ízben is látta, amikor császárkörte likőrt viletett a lányoknak.

A további puhatólásom során megtudtam, hogy Hámos Ferenc apja — aki 2—3 évvel azelőtt meghalt — vásárokon kisebb lopásokat szokott elkövetni. Megtudtam azt is, hogy Hámos az utóbbi idő-

ben új ruhát kapott anyjától, Zalaegerszegen pedig egyik ékszerésznél zseborát vásárolt.

Most már úgy érzem, hogy a pénzlopás nem csak megtörtént, hanem annak letevése is hamarosan a kezünkben lesz. Hámost megidéztem a község-házára és mint gyanúsítottat kikérdeztem. A bűncselekményt tagadta. Amikor azonban igazoltattam a selyemcukorka holszerzésére, a költsékesre, a ruhanemű- és zseboravásárlásra, sirvafakadt és a cselekményt az alábbiak szerint beismerte:

1934. tavaszán egy alkalommal a déli órákban bement a sértett üzletébe cukorkavásárlás céljából. Mivel az üzletben nem volt senki, a zsebeit tele rakta cukorkával és eltávozott. Amikor az ajtón kiment, lassan csukta be s az ajtó feletti csengő nem csengett. A következő alkalommal már úgy ment be a sértett üzletébe, hogy az ajtó feletti csengő egyáltalán nem csengett. Akkor cukorkát és a pénztartó fiókból 9 pengőt lopott. Egy alkalommal 30 pengőt, egyszer pedig 42 pengőt lopott ugyanilyen módon. A lopásokat mindig a déli órákban követte el, mert tudta, hogy a sértett olyankor nincs az üzletben.

Beismerte azt is, hogy az ellopott 50 pengőt és 4 darab ezüst 5 pengőt a lakásukon ásta el az egyik lakatlan szobában elhelyezett szecskavágógép lába alatt. A pénzt ott meg is találtuk.

Jóleső érzés volt, hogy a sértett és a községi előjárók, akik „Nem történt ott semmi!” mondással elintézték az ügyet, az eredményes nyomozás láttára nagy elismeréssel nyilatkoztak munkánkról. De nagy örömet okozott az is, hogy egy ártatlanul gyanúsított hajadont nem hurcoltunk meg alapatlanul.

Az eredményt kizárólag annak köszönhetjük, hogy senkire sem hallgatva, a helyszíni adatokból következtettem.

Bajtársaim sok esetben találkoznak ilyen és hasonló esetekkel. A fiatalabbaknak felhívom figyelmét, hogy sohase elégedjenek meg mások véleményével s ne engedjék magukat befolyásolni. A helyszínen talált adatokat tegyék mindig bírálat és vizsgálat tárgyává és így a helyszínből mindig ki tudják olvasni, hogy történt-e valami és kit, vagy kiket lehet a cselekmény elkövetésével gyanúsítani.

A kardbojt használata a magyar huszárok markolatszíjjától ered, melynek hivatása az, hogy a kardot a csuklóhoz erősítse és így azt a katona el ne ejthesse. A cs. kir. hadsereg huszárainál 1751-ben a közlegények markolatszíjja egyszerű bőrből volt, rojtokkal, mely utóbbiak az altiszteknél selyemből készültek. A tisztek arany, vagy ezüst zsinórokat használtak. A többi csapatoknál 1769-ben rendszeresítették a kardbojtot és pedig a gombok színe szerint a tiszteknél aranyból, vagy ezüstből, az altiszteknél pedig sárga, vagy fehér színben. A kardbojt 1803-ban mindenkinél egyforma, vagyis arany, illetőleg sárga színű lett; tábormokok és törzstisztek kardbojtjain gazdagabb rojtok voltak. 1837-ben végül minden tiszt számára, rendfokozatra való tekintet nélkül, egyenlő kardbojtot rendszeresítettek.

Honvédeink

Nehéz puská tüzelésre készen.

Gránátvető tüzelés közben.

harcaiból

Aknayető tüzelőállás.

Nehéztüzérség a keleti fronton.

